

JAVNOZDRAVSTVENA PREVENTIVA BIOLOŠKOG TERORIZMA (BIOTERORIZMA)

Biološko ratovanje - DEFINICIJA

Namjerno korištenje bakterija, virusa ili toksina izoliranih u namjeri da ubiju ili izazovu bolesti u ljudi, životinja i biljaka.

Biološki terorizam - DEFINICIJA

Mogućnost korištenja bioloških agensa od strane pojedinaca ili grupe, motivirane političkim, religioznim, ekološkim ili nekim drugim ideološkim razlogom.

Biološko oružje

podrazumijeva organizme ili toksine koji se mogu koristiti za ubijanje, onesposobljavanje i sprječavanje protivnika, a osim što se može proizvesti nalazimo ga i u prirodnom okolišu. Odlikuje se visokom učinkovitošću, slabo se uočava i relativno lako distribuira.

Povijest biološkog ratovanja

1346. Kaffa – Plague

1763. Francuski i Indijski rat

1937. Japan – II Svjetski rat

1978. Ricin (ubojstva)

1979. Sverdlovsk – Anthrax

Internacionalni Sporazumi o Biološkom ratovanju

1925 *Geneva Protokol*

- Zabranjeno korištenje, ali ne i istraživanja, produkcija, posjedovanje

1972 *Konvencija o upotrebi biološkog oružja (potpisano od 103 nacije)*

- Ne razvijati, proizvoditi, čuvati, prodavati bilo koji biološki agens za neke druge od mirovnih namjera
- Raditi na razmjeni informacija, opreme i materijala bioloških agensa isključivo za mirovne svrhe

BIOLOŠKO RATOVANJE

- Upotreba biološkog oružja u terorističkim akcijama je realna mogućnost
- Rezultat upotrebe su masovne ozljede velikog broja ljudi
- Preventivni rad je potreban u mnogim područjima na nivou države i društva kako bismo mogli reći da smo adekvatno pripremljeni na odgovor mogućem bioterorističkom napadu.

PREDNOSTI KORIŠTENJA BIOLOŠKOG ORUŽJA

- Jednostavno za rukovanje, za širenje
- Relativno jednostavna i jeftina proizvodnja
- Mogućnost širenja otrova na velikim područjima
- Teško za detektirati (bez boje, okusa i mirisa)
- Veliki broj oboljelih u kratkom vremenu
- Sama spoznaja o mogućnosti napada biološkim oružjem može uzrokovati paniku

Potencijalni agensi

Bakterije	Virusi	Toksini
Anthrax - bedrenica	Smallpox – velike boginje	Botulinum - botulinizam
Plague - kuga	VEE, EEE, WEE - Encefalitis	Ricin - ricin
Tularemia - tularemija		T- 2 Mycotoxin
Q Fever – Q groznica		
Brucellosis - bruceloza		

BIOLOŠKI AGENSI – kategorija A

- Variola major Smallpox – velike boginje
- Bacillus anthracis Anthrax - bedrenica
- Yersinia pestis Plague - kuga
- Botulinum toxin Botulizam
- Francisella tularensis Tularemija
- Filoviruses / Arenaviruses Hemoragična groznica

BIOLOŠKI AGENSI - kategorija B

- Coxiella burnetti Q groznica
- Brucella melitensis Brucellosis – bruceloza
- Alphaviruses (VEE, EEE, WEE) Encephalitis
- Toksini: Ricin Toksični sindromi
- Chlamydia psittaci Psittacosis - psitakoza
- Uzročnici bolesti u hrani Salmonella, Shigella, E. coli, itd.
- Uzročnici bolesti u vodi Vibrio cholerae – kolera

NAČINI ULASKA BIOLOŠKIH AGENSA

- Respiratorni trakt (pluća)
- Gastrointestinalni trakt
- Koža / sluznica

IZVORI KONTAMINACIJE I METODE ŠIRENJA AGENASA

- Aerosol - raspršivanje agensa iz aviona nad naseljima
- Kontaminacija vode u vodoopskrbnim sistemima
- Eksplozivna municija

KONTAMINACIJA prilikom vodoopskrbe

Zahtijeva velike količine bioloških agensa
Ispuštanje nakon sustava za kondicioniranje i kloriranje vode
Razrjeđivanje u rezervoarima ili jezerima može rezultirati netoksičnim efektima
Klasične metode (kloriranje, filtracija) efikasno uništavaju viruse, bakterije, većinu protozoa

SISTEMI ŠIRENJA

Aerosol: Optimalno

- Veličina čestica 1-5 μ
- Potrebna duboka inspiracija i infektivna doza
- Ne mogu se detektirati našim osjetilima

Eksplozivna municija: Loše

- Visoke temperature, svjetlo prilikom eksplozije inaktiviraju agense
- Neuspješna produkcija čestica veličine 1-5 μ

Moguće protumjere

Anthrax

- **Vakcinacija, antibiotici**

Velike boginje

- **Vakcinacija, karantena**

Botulinum toksin

- **protuotrov, intubacija,**

Ostali bakterijski agensi

- **Antibiotici**

Hemoragična groznica

- **Intenzivna njega**

Zaštitne mjere

Filter maske koje dobro prijanjanju i koriste se u trenutku izlaganja

Rukavice od lateksa i opće mjere zaštite i sanitarne mjere, pružaju dovoljnu zaštitu pri tretiranju pacijenata

Izolacija potrebnih žrtava

Dekontaminacija pacijenata

Neoštećena koža predstavlja barijeru za biološke agense (osim mycotoksina)

Uklanjanjem odjeće odstranjuje se najveći dio površinske kontaminacije

Tuširanje sapunom i vodom uklanja se 99,9% mikroorganizama

Potencijalnim žrtvama preporuča se intravensko davanje antibiotika širokog spektra
Trenutno dostupna cjepiva za: antraks, botulinum toksin, tularemiju, kugu, Q groznicu, velike boginje

Dostupni lijekovi

Doxycycline

Doxycycline je učinkovit (u različitim stupnjevima) protiv:

● Bedrenice ili antraksa	Rikecioze
● Franciselle	Sifilisa
● Kuge	Klamidioze
● Q groznice	Bronhitisa
● Bartonelle (rovovske groznice)	Diverticulitisa
● Bruceloze	Sinusitisa
● Lyme	Upale pluća
● Borrelie	Malarije
●	

puno je jeftiniji od lijeka Cipro (Ciprofloksatin)

Želite li saznati više:

- Bioterrorism Resources from the Centers for Disease Control and Prevention (CDC)
- Bioterrorism and Bioweapons Special Report from the New Scientist
- Bioterrorism Resources from the Association for Professionals in Infection Control and Epidemiology
- Center for the Study of Bioterrorism and Emerging Infections at St. Louis University School of Public Health
- Biotechnology to fight bioterrorism. Volume 4 Number 3 EMBO Reports 2003, 4: 227-229
- T. C. Dixon, M. Meselson, J. Guilemin, P. C. Hanna: Anthrax. New England Journal of Medicine 1999; 341:815-26.
- I. Kulier: Izvadak iz knjige Dobro jedi i ostani živ - Hrana i bioterizam. Impress Zagreb 1998
- N. Conell, P. Dattilo: Smallpox and the hemorrhagic fever viruses: Agents of bioterrorism, Current Treatment Options in Infectious Diseases 2003, 5: 3-9
- Korisno džepno izdanje priručnika "The Sanford Guide to Antimicrobial Therapy" (www.sanfordguide.com)

Internet stranice:

www.hzjz.hr

<http://www.bt.cdc.gov/>

<http://www.usamriid.army.mil/education/bluebook.html>

Velike boginje:

1. Henderson D, Inglesby T, Bartlett J, Ascher M, Eitzen E, Jahrling P, et al. Smallpox as a biological weapon: medical and public health management. JAMA 1999;281:2127-37.
2. Ellner PD. Smallpox: gone but not forgotten. Infection 1998;26:262-8.
3. Smallpox eradication: temporary retention of variola virus stocks. Wkly Epidemiol Rec 2001; 76: 142-5.
4. Alibek K. Biohazard. New York: Random House; 1999.
5. Henderson DA. Smallpox: clinical and epidemiologic features. Emerg Infect Dis 1999;5: 537-9.

Ptičja gripa:

www.hzjz.hr

http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/Influenza/influenza_en.htm

- Pandemic influenza preparedness planning

Nataša Janev Holcer

E mail: njanev@snz.hr